

Gick i skolan i hemlighet

Feroza och hennes kollega Khaleda var elever i skolor som Svenska Afghanistankommittén (SAK) stödde när talibanerna hade makten i landet, 1996-2001.

Nu är de lärarinnor på Malika Suria-gymnasiet i Behsud distriktet i Nangaharprovinsen i östra Afghanistan.

Text: Börje Almqvist

– **VI VAR RÄDDA ATT TALIBANERNA** skulle upptäcka att vi gick i skolan, säger Ferroza när hon berättar om hur det var att som flicka gå i skolan under taibantiden.

”*Vi undervisades i moskén i min by. SAK hade försett oss med koraner som vi skulle ta fram om talibanerna kom till moskén. Det skulle se ut som om vi studerade i en koranskola, berättar Ferroza som inte kan vara med på bild på grund av kulturella skäl.*

De två 20-åriga kvinnorna har tillbringat över halva livet inom SAKs undervisningsprogram. Runt om i landet finns mängder med kvinnliga lärare som fick chansen att utbilda sig eftersom SAK fortsatte att stödja flickskolor i de talibankontrollerade områdena. Malika Suria-gymnasiet var till för ett par år sedan SAKs skola tills det överläts till utbildningsdepartementet i Nangahar. Uppemot 400 SAK-skolor runt om i landet har under årens lopp överlämnats till det afghanska utbildningsdepartementet. När talibanregimen föll samman 2001 gick det 42 500 flickor i SAKs skolor



Foto: Frida Engman

OMÖJLIGA KUNSKAPSGAP

Enligt talibanernas lag var undervisning av flickor tillåtet upp till nio års ålder, då de ansågs ha blivit vuxna. Kvinnor var tillåtna att studera medicin. Hur man skulle fylla ut det kunskapsgap som fanns mellan en flicka som har gått ut trean och en kvinna som skall börja på sjuksköterskeskolan i Kabul var ett av den tidens många mysterier.

– Vi undervisades i moskén i min by. SAK hade försett oss med koraner som vi skulle ta fram om talibanerna kom till moskén. Det skulle se ut som om vi studerade i en koranskola, berättar Ferroza som inte kan vara med på bild på grund av kulturella skäl.

UNDERVISNINGEN FICK FLYTTA RUNT

Många mullor på den här tiden upplät sin moské för sekulär undervisning under förespeglning att det var koranundervisning som pågick i moskén. Det var ett knep som användes på landet och i en del städer om de lokala talibanerna var emot flickundervisning.





Foto: Frida Engman

– Vi var rädda att talibanerna skulle komma på vad vi gjorde och skollokalen byttes ibland ut till våra hem. Min mamma var lärarinna i min skola, säger Feroza.

SKOLA FÖR TALIBANERS DÖTTAR

En gång upptäckte talibanernas säkerhetstjänst att det inte enbart var religiösa studier som bedrevs i moskén, men det blev inga konsekvenser. Undervisningen fortsatte.

– Vi flyttade skolan mellan våra hem och moskén med cirka fem månaders mellanrum. De lokala talibanerna var inget problem. Dom skickade också sina döttrar till vår skola. Problemet var talibaner som kom från andra områden, berättar Feroza.

RÄDD VARJE SKOLDAG

Det Feroza berättar är snarlikt situationerna i en del områden där SAK idag har flickskolor. I delar av Wardakprovinsen har till och med lokala talibanerna gjort ett uttalande till stöd för flickundervisning. På andra håll är de negativt inställda till att flickor går i skolan.

– På grund av talibanerna var jag alltid rädd när jag gick till skolan, säger Feroza.

Efter att ha haft makten i området i fem år försvann talibanerna 2001 och skolans sex lärarinnor kunde öppet börja undervisa skolans 200 flickor.

HEMSKOLA UNDER TALIBANTIDEN

Ferozas kollega Khaleda har likartade erfarenheter från sin skoltid under talibanstyret.

– Jag började i en av SAKs hemskolor under talibanerna. Där gick jag i skolan upp till årskurs sex. Skolan låg i en av våra lärares hus som SAK hade hyrt åt oss.

Men det var pirrigt för Khaleda att gå till skolan. Speciellt efter tredje klass när det inte längre var lagligt för flickor att gå i skolan. Hennes hemskola hade under de här åren mellan 100 och 150 elever och sex kvinnliga lärare.

– Talibanerna visste inte om att min skola fanns. Vi bar våra skolböcker inlindade i tyg så att det inte skulle synas att vi var på väg till skolan.

FAMILJENS STÖD VIKTIGT

När talibanerna försvann fortsatte Khaleda att gå i SAKs skola och för två år sedan tog hon sin gymnasieexamen.

– Jag har velat bli lärare sedan jag var liten flicka. Jag älskar att undervisa och att hjälpa folket. Jag också intresserad av de ämnen jag undervisar i.

Trots sin unga ålder är Khaleda rektorsassistent. Den manliga rektorn Gulalai, som var lärare i en SAK-skola under talibantiden, ser stolt och nöjd ut när han lyssnar på intervjun. Khaleda har gått på SAKs fortbildningskurser för lärare.

– Jag har också deltagit i SAK kurser för rektorer och en SAK kurs i skoladministration. Nu studerar jag på eftermiddagarna vid Nangahars lärarinstitut i Jalalabad. Min familj har gett mig mycket stöd. Att bli antagen som lärare av utbildningsdepartementet är en komplicerad process. Mina bröder fick gå många gånger till olika regeringskontor för att jag skulle få alla papper som behövs för att bli godkänd som lärare. När pappren var klara tog jag också en examen innan jag fick tillstånd att undervisa, berättar Khaleda.

På grund av sitt arbete som lärarinna kan Khaleda tillsammans med en av sina bröder, som är skraddare, försörja sin familj som består av åtta personer.

□